

Nog sterker benadrukt de Hebreënbrieff deze roeping tot geloof. Het deelen in de vervulling van de belofte wordt hier op sommige plaatsen afhankelijk gesteld van het geloof. Zie hst. 10:26-39 en de dreiging en de wraak Gods met kracht verkondigd aan degenen, die Hem in de genade van Zijn verbond verachten; ja zelfs zóó, dat het menselijk ongelooft de Goddelijke heilstoezegging metterdaad krachteloos kan maken.

Wil men na deze afhankelijkheid der belofte de roeping tot het geloof, in één woord het „sola fide“, aanduiden met den term „voorwaardelijkheid“ der belofte, alweer, dan is daartegen geen bezwaar, mits men dat voorwaardelijk maar recht verstaat. En dat doen velen niet, nu van een geheel andere zijde.

Hier glijd men o.i. uit in den vrijgemaakten hoek. Bij de vrijgemaakten wordt het geloof te zeer gezien als enkel voorwaarde en als eisch en minder ook als gave Gods, misschien wel uit reactie, maar het gebeurt dan toch maar. En waar dat geschiedt, daar komen hoe langer hoe meer de verkiesing, de wedergeboorte, in één woord het werk van den Heiligen Geest op den achtergrond. En voert, gelijk we zagen, een onvoorwaardelijke belofteprediking ons terug in Rome's armen, een eenzijdige voorwaardelijke belofteprediking met niets dan geloof, geloof en nog eens geloof, moet onherroepelijk uit loopen in de haven van het Remonstrantisme, waarbij de laatste beslissingen in het verbond niet bij God, maar bij den mensch komen te liggen. Men kan, gelijk terecht is opgemerkt, het werk van den Heiligen Geest overschatten en daarmee afgoderij bedrijven; men kan het evenzeer kleineren en het niet naar waarde schatten.

En het is juist daarom, dat Paulus in de te voren genoemde brieven naast de voorwaardelijkheid der belofte, niet minder den nadruk legt op de onvoorwaardelijkheid. Paulus doet dat, omdat hij geweldig heeft moeten strijden tegen het Judaïsme, tegen de Joodsch-wettische verbondsbeschouwing, welke door en door voorwaardelijk was. Geen vervulling der belofte, tenzij voldaan was aan de gehoorzaamheid aan, en de volbrenging van de wet: een soort arbeidscontract dus, werkhelgheid.

En daar tegenover handhaaft Paulus de vrijmachtige beschikking Gods in de belofte, het soevereine geven en komt hij tot het dilemma: het is of het één of het ander.

De belofte is geen belofte meer, wanneer zij nog iets met de wet te maken heeft.

Paulus is vuurbang voor het oud-Nomisme. Maar wanneer men thans van vrijgemaakte zijde de voorwaarde van het geloof zóózeer op den voorgrond stelt, dat dat geloof een nieuwe wet dreigt te worden, dan moeten wij vuurbang zijn voor het nieuw-Nomisme.

Uit hetgeen er nu gezegd is en de wijze waarop het gezegd is, is het verder gemakkelijk af te leiden wat wij onder schriftuurlijke belofteprediking hebben te verstaan. Dat is die prediking, die beide elementen predikt, volledig tot hun recht doet komen; de onvoorwaardelijkheid en de voorwaardelijkheid, dat is de vrijmachtige beschikking Gods; maar ook het geloof en dit laatste dan niet als een nieuwe wet, maar als gave Gods, waarvan de catechismus zegt, dat de Heilige Geest het werkt in onze harten door de verkondiging des Evangelies. Zoo wordt het werk van den Heiligen Geest niet verwaarloosd en tegelijk worden wij bewaard voor een verbondsverschatting. Zoo blijven wij staan tusschen Rome en het Remonstrantendom en tusschen allen, die naar één van beide kanten neigen.

Naar onze meening is dan ook door de jongste Geref. Kerkgeschiedenis de taak der Chr. Geref. Kerk niet gemakkelijker geworden, maar wel verzwaaard. Juist omdat men in de belofteprediking naar beide kanten één-lijnig is en deze naar de Heilige Schrift tweelijnig moet zijn, is er een strijd bijgekomen, n.l. die tegen het gevaar van het Neo-Nomisme, de nieuw-wettische verbondsbeschouwing.

Wij staan thans metterdaad „tusschen de muur“. En wij hebben ons als Chr. Geref. Kerk af te vragen: staan wij er tusschen? Zoo ja, dan hebben wij een taak, een oude en een nieuwe, en samen verbonden is die: den ganschen Raad Gods verkondigen ook ten aanzien van de belofte...

Wij hebben Ds P. Westerloo uitvoerig aan het woord laten komen, opdat de lezers van „De Reformatie“ kunnen gewaar worden, hoe over de prediking der Vrijgemaakten onder de Chr. Gereformeerden wordt geoordeeld. Er worden wel zéér harde beschuldigingen aan ons adres gericht. Nieuw-Nomisme. Remonstrantisme.

En weet u, wat nu zoo jammer is? Dat Ds Westerloo helemaal geen bewijzen geeft van zijn stelling. Wanneer hij de synodale meening afwijst, geeft hij wel bewijzen.

Maar uit vrijgemaakte lectuur blijkt hij helemaal niet te hebben geput. Wij zijn van Chr. Geref. zijde betere lectuur gewend. De brochures van Ds Heerma en Ds Velema waren heel wat grondiger gedocumenteerd. „Zou wel eens willen weten wat Ds Westerloo van onze zijde heeft gelezen. Ik maak me sterk, dat hij zijn argumenten heeft geput uit het synodale boekje van Prof. Ridderbos Jr.: „De belofte van het genadeverbond“. Deze spreekt op pag. 10 van de Joodsche verbondsleer als van een contract en op pag. 16 van Oud- en Nieuw-Nomisme.

Ds J. Smelik schrijft in „Ons Kerkblad“ van 6 September terecht: „Het is of je hen hoort spreken, die de Gereformeerde Kerken sinds 1944 hebben gescheurd en ons uitgeworpen. Dat dit uit den mond van een Chr. Geref. prediker komt en nog wel vlak voor de Chr. Geref. Synode te Utrecht samenkomt, die op haar tafel ook het waardige, dringende, godsvruchtige schrijven vindt, aan haar gericht door de Deputaten daartoe op onze Generale Synode van Groningen benoemd — dat is verbijsterend“.

In het volgend no. zegt Ds Smelik, dat hij gemakkelijk een maand lang zijn blad zou kunnen vullen met talloze citaten, die het onjuiste van de bewering van Ds Westerloo klaar en onbetwist aantoonen. Hij wijst op stelling VII van de „Verklaring van gevoelen: Dat zooveel van die kinderen deze beloften met een geloovig hart aannemen, zij dat doen krachtens de wederbarende genade des Heiligen Geestes, naar Gods eeuwige verkiezing“, op een uitspraak van Prof. Greijdanus, en op de Voorrede van het N.T. der Statenvertaling. Ik zou hier aan willen toevoegen uit het indrukwekkend schrijven van Ds D. van Dijk van Groningen, Juli 1944 aan de Generale Synode der Geref. Kerken: Verre werp ik van mij elke aantijging, alsof ik het geloof zou maken tot een nova lex, alsof ik niet ten volle zou leeren de onmacht van den mensch, alsof ik aan het werk des Geestes niet de noodige plaats in de prediking zou geven...

Heel mijn prediking richt zich op de bearbeiding van de gemeente tot een teeder, trouw, geloovig leven, dat altijd weer uitloopt op het

Mijn God, U zal ik eeuwig loven

Omdat Gij 't hebt gedaan.

Ds P. Westerloo zou ons een grooten dienst bewijzen, wanneer hij de beschuldiging van Neo-Nomisme, die hij op voetspoor van Prof. Ridderbos Jr. tegen ons heeft ingebracht, eens waar maakte. Laat hij uit de geschriften van vrijgemaakte broeders eens aantoonen, dat dit waar is. Ik geloof niet, dat hij dat zal kunnen. En daarom bedroeft het mij meer, dan ik zeggen kan, dat Ds P. Westerloo zoo vlak voor de Synode zijner Kerk tegen ons stemming heeft gemaakt en een beschuldiging uitgesproken, die hij niet kan waar maken.

Enumatil.

K. MEIMA.

Naschrift. Het is inderdaad ontstellend, zulk spreken en schrijven als van Ds P. Westerloo e.a. over de leer der „vrijgemaakten“. Leest men hun geschriften niet, of kan men plet goed lezen? Reeds het Prae-advies deed dit laatste vreezen.

S. GREIJ DANUS.

antwoord aan ds schep.

In „Eenigheid des Geloofs“ van 19 Dec. j.l. geeft ds Schep van Assen een reactie op mijn „Persoonlijke Indruk“ uit „De Reformatie“ van 29 Nov. j.l. Hoewel ds Schep zeer onzakelijk redeneert en niet op de feiten ingaat, (wat toch broodnoodig is, wil er van een hereniging op goede gronden ooit iets terecht komen) wil ik toch, naar aanleiding van hetgeen hij zegt, enkele tegenopmerkingen plaatsen.

Ik zie de kwestie der mogelijke hereeniging op een heel ander niveau liggen dan ds Schep. Ik wil uitgaan van de werkelijkheid; die te verbloemen of de oogen ervoor te sluiten, is onwaarsachtig. Als we daarmee reeds zouden beginnen, is m.i. de heele zaak der hereeniging-op-goede-gronden, van den aanvang af getorpedeerd. Die werkelijkheid nu is, dat er geen onderling vertrouwen is. Ds Schep vindt dat ontstellend; ik niet minder. Het is vreeselijk, als wij moeten constateeren, dat er tusschen degenen, aan wie Christus de eenheid bevolen heeft (Joh. 17), diepgaand wantrouwen heerscht; en dat daar maar al te veel redenen voor zijn! Ik noemde in mijn artikel terloops Art. 31 K.O. Met dit artikel, waarover reeds de hoogleeraren De Savornin Lohman en Rutgers in hun „De Rechtsbevoegdheid der plaatselijke Kerken“ geen onzeker geluid lieten hooren, over welks uitleg de gen. synode van Leeuwarden in de zaak Netelenbos evenmin in twijfel verkeerde, welk artikel een van de fundamentele artikelen van het Geref. kerkrecht is, is gehandeld door de Synode van Sneek-Utrecht op een wijze, die alle vrouwen ten eenenmale grondig verwoest heeft. En nu gaat het maar niet aan, daar een spons over te halen en net te doen of dat vertrouwen nooit geschokt is geweest, want dan bagatelliseert men de zaak. Wij kunnen niet instemmen met het houden van een soort academisch debat over Art. 31 K.O. bij de eventuele onderhandelingen; waarvan het resultaat zus, maar óók zóó uit kan vallen; met het handhaven van Art. 31 K.O., zooals dat door Kuiper en Rutgers, e.a. geleerd is, staat of valt het gereformeerde karakter van ons kerkrecht! Op dit punt kan alleen maar sprake zijn van..... wederkeer!

En zoo is het op meer punten. Daarom schreef ik in mijn gewraakte artikel: „Want ik ben er heilig van overtuigd, dat wij, bij al de zonden, die verder ons persoonlijke en kerkelijke leven ontzien, z a a k s g e r e c h t i g h e i d hebben ten opzichte van de reformatie der kerk van 1944“. Daar moet ds Schep niet van schrijven, dat hier een duidelijk symptoom aanwezig is, dat zich in de vrijgemaakte „kringen“ een „farizeeuwse gezindheid“ aan het baanbreken

is. Sinds wanneer heeft het poneeren van iemands „zaaksgerechtigheid“ iets te maken met „farizeeuwse gezindheid“? Het poneeren van „zaaksgerechtigheid“ heeft alles te maken met een christelijke levenshouding. Als een christen op bepaalde punten zijn „zaaksgerechtigheid“ niet meer durft te poneeren, dan is hij al heel ver weggezonden. Durft U, ds Schep, tegenover een Hervormde, te poneeren de „zaaksgerechtigheid“ van de „Acte van Afscheiding en Wederkeer“ van Hendrik de Cock? Ik hoop van ja, al zie ik in de wijze, waarop de synodocratische kerken hun advocaten laten pleiten in de processen om de kerkelijke goederen, symptomen, waaruit ik wel eens geneigd ben op te maken, dat zij, om het proces maar te winnen, aan Afscheiding en Doleantie maar liever niet herinnerd worden.....

Die processen om de kerkelijke goederen. O, ja, ds Schep, die gaan toch nog altijd door? En Uw kerken laten Uw advocaten daar maar heel „moole“ dingen poneeren; dingen, waar wij van huiveren; niet terwille van de kerkelijke goederen; die kunnen we, als het moet, missen. In Leiden zijn ze ons alle onthouden; we zijn er niet minder om. Maar, omdat wij zeggen moeten: „zijn onze vroegere broeders en zusters reeds zóó ver afgeweken, dat zij hun advocaten niet eens meer voorhouden: denk erom, dat argument moogt ge onder geen beding gebruiken“. Ik vraag U, ds Schep, denkt U nu heusch, dat zoolang deze dingen plaats vinden, wij U, in vol vertrouwen tegemoet kunnen treden? Kom, U oordeelt toch zeker als een man en niet als een kind van 10 jaar!

U zegt verder: „Laat bij die samenspreking van weerszijden maar gezegd worden in een echt broederlijke geest, welke grieven men heeft, kerkelijk en persoonlijk“. Ik sta weer verbijsterd over zulk een zin. Weet men dan van uw zijde nog niet, welke onze grieven zijn? U weet beter. Daar is al heel veel gesproken over z.g.n. „misverstanden“. Misverstanden, die er zoowat niet zijn. Dat spreken over „misverstanden“ is grootendeels..... „schaakspel“; om dien term van Uw deputaten voor samenspreking maar eens over te nemen. Ze weten wel beter. Weggemans en De Graaf en Ridderbos enz. weten wel heel goed, waar hem bij ons de schoen wringt; en U kon het ook weten, als U, wat van onze zijde geschreven is, goed gelezen hadt. En wij weten eveneens heel goed wat Uw synode U bindend opgelegd heeft. Wij weten het zóó goed, dat wij maar al te helder doorzien hebben heel dat camouflagespel, dat er omheen gespeeld is. Wij hebben héél goed begrepen, wat in „Prae-advies“ en „16 punten“ en „Vervangingsformule“ omtrent den H. Doop geleerd wordt. En dat weten Ridderbos enz. ook wel. Dat zijn toch óók geen beginnelingen meer op het theologisch erf? Daarom is dat camouflagespel zoo erg; dat men formules opstelt, waarin men eigen standpunt volkomen handhaaft (op een enkele „gekloofde haar“ na) en het aan de menschen doet voorkomen, door het inlassen van heel wat termen der z.g.n. „bezwaarde broeders“, alsof men hun een heel eind tegemoet gekomen is. Ik zei: dat vind ik erg; omdat de kerk niet gedegradeerd mag worden tot een fuik, maar altijd en onder alle omstandigheden moet zijn en blijven pilaar en vastigheid van de waarheid!

U vindt, dat ik veel verschrompeld gezegd heb van Uw deputaten. U zoudt op die gronden bezwaar kunnen hebben tegen het gaan zitten, aan één onderhandelingstafel, met iemand als prof. Schilder. Dat kan ik mij voorstellen en als dat zoo is, had ik maar liever, dat U het ronduit schreef. Als U er werkelijk van overtuigd zijt, dat prof. Schilder een scheurmaker is, die „begeert seeten en muiterij aan te richten in de kerk“ (pg. 18 bovenaan van het Rapport van toelichting op de schorsing van prof. S.) moet U daar bezwaar tegen maken. Maar dan weten we ook inens, dat over hereeniging nog niet gesproken behoeft te worden. Dan blijken de standpunten van beide partijen nog zóóver uiteen te loopen, dat het geen zin heeft verdere onderhandelingen te gaan voeren. En als U deze bezwaren tegen prof. Schilder ten volle handhaaft, maar U kunt tóch met hem, als gelijkgerichtte partij, een academisch debat gaan voeren, om eens te kijken, hoe ver U mogelijk tot elkaar kunt komen, dan zeg ik: in zulk een houding betoont gij U geen man te zijn, die stáát voor wat hij zegt!

Ik ben bang voor Uw wijze van onderhandelingen-gaan-voeren. Uw wijze doet mij te veel denken aan de tactiek van de Vereenigde Naties: aan één tafel gaan zitten; die wat van zijn bezwaren laten vallen en die ook wat; zie zoo, we hebben een, voor beide partijen aannemelijk, compromis! Maar daarmee is de waarheid niet gediend! Daarmee kan misschien bereikt worden, dat binnen een bepaald verband zich een grooter aantal menschen komen te bevinden. Maar dáár mag het ons niet allereerst om te doen zijn. Het moet ons niet slechts om „hereeniging“ te doen zijn, maar..... om hereeniging-op-goede-gronden! De waarheid moet aan die hereeniging ten grondslag liggen. De kerk moet niet de methode van de Vereenigde Naties gaan overnemen; het ware beter omgekeerd: de Vereenigde Naties mochten zich wel eens gaan spiegelen aan den waren kerkelijken stijl!

Als U mij dan ook vraagt: acht U, dat hereeniging al mogelijk is?, dan antwoord ik ronduit: tot mijn grooten spijt, neen! Ik zie nog geen symptomen, die op de mogelijkheid daarvan wijzen. Stukken, als van Uw deputaten, zijn in dit opzicht, volmaakt waar-